

Selecteren van leerinhouden bij de heropstart niveau basisonderwijs

1	Harmonische ontwikkeling als uitgangspunt met oog voor de specifieke situatie	2
2	Help! We missen vele lesweken	2
3	Handvatten in het leerplan Zin in leren! Zin in leven!	3
3.1	<i>Focus op socio-emotionele ontwikkeling, innerlijk kompas, initiatief & verantwoordelijkheid</i>	3
3.2	<i>Focus op motorisch-zintuiglijke ontwikkeling in combinatie met Initiatief & Verantwoordelijkheid</i>	4
3.3	<i>Focus op oriëntatie op de wereld (OW)</i>	4
3.4	<i>Focus op mediakundige ontwikkeling (ME)</i>	5
3.5	<i>Focus op muzische ontwikkeling (MU)</i>	5
3.6	<i>Focus op taalontwikkeling Nederlands (TA)</i>	5
3.7	<i>Focus op taalontwikkeling Frans (TO)</i>	6
3.8	<i>Focus op wiskundig denken (WD)</i>	6
3.9	<i>Focus op Rooms-katholieke godsdienst (RK) (vanuit inspectie RKG)</i>	7

Inleiding

Nu we langzaamaan met een aantal leerlingen opnieuw live aan de slag gaan geven we graag enkele handvatten mee bij het selecteren van leerinhouden voor die laatste lesweken.

Voorzie zeker een warm onthaal op die ‘nieuwe eerste schooldag’ met veel oog voor het welbevinden en terugblikken van leerlingen en leraren.

Daarnaast is het belangrijk om je een beeld te vormen van de leerervaringen (o.a. via opdrachten en taken) van de periode waarin onderwijs op afstand doorging. Zo kan je aansluiten op de beginsituatie van elke leerling.

1 Harmonische ontwikkeling als uitgangspunt met oog voor de specifieke situatie

Houd bij elk initiatief voor afstandsleren de harmonische ontwikkeling van elke leerling voor ogen. Een aantal tips die we meegaven rond [afstandsonderwijs](#) blijven nog steeds van belang:

- Blijf inzetten op doelen uit de vier ontwikkelvelden van [persoonsgebonden ontwikkeling](#). De [illustraties in de ZillBib](#) bij elk van deze doelen kunnen inspirerend zijn.
- Benut de kansen die in de doelen van het ontwikkelveld [Rooms-katholieke godsdienst](#) bieden om met kinderen te communiceren over deze moeilijke periode met dwingende ervaringen en prangende vragen over leven en verlies, over hoop en toekomst.

2 Help! We missen vele lesweken

Dat is correct maar hét uitgangspunt is ‘niet in paniek’ geraken. Vijf weken lessen lijkt enorm maar op de gehele schoolloopbaan in de basisschool gaat dat over 1,6% van de voorziene schooltijd.

Gelukkig wordt het behalen van de leerplandoelen pas op het einde van de basisschool bekroond met een getuigschrift. Dat geeft je als schoolteam voldoende vrijheid om in de leerinhouden te schuiven.

Gebruik dus maximaal de ruimte die het leerplan [Zin in leren! Zin in leven!](#) geeft door het werken met referentieperiodes. Houd daar rekening mee bij het kiezen van de noodzakelijke leerdoelen.

De pedagogische begeleiders kunnen hierbij ondersteunen als je met vragen blijft zitten rond:

- het prioriteren van welke leerplandoelen best wel nog aan bod komen
- vragen over hoe leraren bepaalde leerplandoelen efficiënt aanpakken als ze weinig instructietijd hebben
- het bepalen van een evenwichtig en haalbaar aanbod en eraan verbonden opdrachten in de gegeven omstandigheden



3 Handvatten in het leerplan Zin in leren! Zin in leven!

3.1 Focus op socio-emotionele ontwikkeling, innerlijk kompas, initiatief & verantwoordelijkheid

Hier hoort geen tekening bij: de doelen van socio-emotionele ontwikkeling, innerlijk kompas of initiatief en verantwoordelijkheid doen er nu toe. We geven hieronder een aantal doelen om je te inspireren, want om echt in praktijk om te zetten vertrouwen we op jouw professionaliteit. Jij kent je leerlingen best! We ondersteunen dit met een [schema](#) en een [powerpoint](#)

Opnieuw ontmoeten van elkaar

Hierbij geef je extra aandacht aan doelen uit de ontwikkelvelden **Socio-emotionele ontwikkeling** en **Innerlijk kompas** zoals:

- SEsb1(seksueel bewustzijn): ervaren hoe mensen met de mogelijkheden van hun lichaam uitdrukking geven aan liefde en tederheid
- IKid1(identiteit): basisvertrouwen ontwikkelen
- IKid2: een positief, realistisch zelfbeeld opbouwen
- IKid3: zichzelf worden in verbondenheid met anderen
- IKvk2 (veerkracht): hoopvol geloven in en vertrouwen op de eigen leef-, leer- en ontwikkelkracht
- IKvk3: flexibel omgaan met veranderende omstandigheden

3.1.1 Aanleren van de nieuwe regels en omgangsvormen

Deze doelen uit de ontwikkelvelden **Socio-emotionele ontwikkeling**, **Innerlijk kompas** en **Initiatief & verantwoordelijkheid** kunnen hierbij in de focus staan:

- SErv2 (relationele vaardigheden): de verscheidenheid van mensen als een rijkdom ervaren en deze benutten
- SEgb1 (omgaan met gevoelens en behoeften): gevoelens en behoeften bij zichzelf en anderen beleven, aanvaarden, herkennen en in taal uitdrukken
- SEgb3: zoeken naar mogelijkheden om, in respect voor zichzelf en de ander, aan eigen behoeften en die van anderen tegemoet te komen
- IKwn2 (waardengevoeligheid en normbesef): gewetensvol en verantwoord handelen
- IVzv2 (zelfregulerend vermogen): op een efficiënte manier informatie en leerervaringen opnemen, verwerken, weergeven (delen) en deze onthouden en inzetten bij nieuwe ervaringen en in complexere situaties
- IVds1 (engagement voor duurzaam samenleven): de complexiteit van gebeurtenissen in de wereld ervaren, vaststellen en uitdrukken welke de gevolgen ervan zijn hier en elders, nu en later

3.1.2 Extra aandacht in zesde leerjaar

Bewaak binnen het ontwikkelveld socio-emotionele ontwikkeling (SE) het realiseren van de doelen voor het ontwikkelthema **seksueel bewustzijn (sb): Ik word me bewust van mijn seksuele ontwikkeling. Ik respecteer mijn seksuele identiteit en die van anderen.**

Alhoewel dit een taak is van de hele lagere school vragen we aan de leerkrachten van het 6de leerjaar om zeker na te kijken of deze voldoende aan bod zijn gekomen.



- SEsb2: gezond en liefdevol fysiek contact ervaren en erkennen als een basisbehoefte
- SEsb3: respectvol en met de gepaste taal communiceren over seksualiteit
- SEsb4: genderbewust zijn, gendervriendelijk handelen en verschillende relatievormen (h)erkennen
- Alle doelen van MZkm (kleinmotorisch bewegen)

3.2 Focus op motorisch-zintuiglijke ontwikkeling in combinatie met Initiatief & Verantwoordelijkheid

Doordat de nadruk bij de heropstart ook ligt op het volgen van veiligheidsafspraken kan je selecteren uit volgende doelen:

- MZlb3 (lichaams- en bewegingsperceptie): bewegingsenergie en spierspanning doseren en tot rust komen
- MZrt1 (bewegen in ruimte en tijd): alleen of samen, een plaats innemen tegenover objecten, ruimteaanduidingen of personen en daarbij rekening houden met de ruimtelijke begrenzingen
- IVgv1 (gezonde en veilige levensstijl): zorg dragen voor de eigen mentale, sociale en fysieke gezondheid en veiligheid en die van anderen en daarbij aandacht hebben voor: beweging, houding, sedentair gedrag, rust en slaap, lichaamshygiëne en mentaal welbevinden

Gezien de strenge veiligheidsmaatregelen rond social distance, contactbubbels op school, hygiënemaatregelen bij het gebruik van toestellen en materialen, geen gebruik maken van kleedkamers, geen fysieke hulp bieden, beperkt aantal contacturen op school... lijkt het niet mogelijk om gestructureerde lessen LO te geven. Een aanbod van bewegend leren, het versterken van het aanbod bewegingstussendoortjes en het zoveel als mogelijk les geven in openlucht, maken dat er enigszins tegemoet wordt gekomen aan de natuurlijke bewegingsdrang van kinderen.

De speelruimte en bewegingsvrijheid die het leerplan biedt voor het selecteren van doelen, is een grote meerwaarde. Alle doelen zullen doorheen een schooljaar wellicht op de één of andere manier al aan bod zijn gekomen via een gevarieerd bewegingsaanbod.

Toch is het noodzakelijk voor de jongste groep die mag herstarten, om alle doelen van MZlb, MZrt en MZkm niet uit het oog te verliezen.

3.3 Focus op oriëntatie op de wereld (OW)

Het is essentieel voor oriëntatie op de wereld om leerlingen aanzetten te geven om kinderen in verschillende situaties, met verschillende materialen de wereld rondom hen te laten ontdekken, ervaren en exploreren. Suggesties voor binnen en buiten vind je in de [ZillBib](#). Buig je als team zeker over de cursorische leerlijnen. Die vind je vooral in doelen voor oriëntatie op tijd (QWti2, 3 en 5) en ruimte (QWru4 en 6) en hun onderliggende ontwikkelstappen. Zijn deze doelen met de bijbehorende inhouden niet of minder aan bod gekomen door de weggevallen thema's? Neem die doelen dan nu zeker op: bij voorkeur in de thema's die dit schooljaar nog aan bod zullen komen of in enkele cursorische arrangementen waarbij je specifiek focust op deze doelen en de inhouden van de onderliggende ontwikkelstappen.



3.4 Focus op mediakundige ontwikkeling (ME)

Omdat leerlingen overspoeld worden met nieuwsberichten, vaak ook fake news, vind je daarin kansen om op het ontwikkelthema mediawijsheid in te zetten.

- MEmw2: mediacontent en mediagebruik van zichzelf en anderen kritisch beoordelen naar vorm en inhoud

3.5 Focus op muzische ontwikkeling (MU)

Binnen dit ontwikkelveld is de speelruimte en bewegingsvrijheid van het leerplan een grote meerwaarde. Al de doelen zijn evenwaardig maar uitzonderlijke omstandigheden vragen uitzonderlijke maatregelen. De doelen waarop je in momenten van tijdsnood het best inzet zijn de doelen die de muzische attitude weerspiegelen. Door in te zetten op deze doelen leg je een stevige basis voor het verder ontdekken en op zoek gaan naar je muzische zelf.

Om je muzisch uit te drukken hebben we een specifieke taal nodig. Deze vinden we terug in de bouwstenen bij muzische geletterdheid (MUge2).

De doelen binnen Zill die inzetten op de muzische attitude en muzische taal sommen we hieronder op.

Bij muzische grondhouding:

- MUgr1: de wereld open benaderen met aandacht voor en goesting in het kunstzinnige, de verbeelding, de creativiteit en het esthetische
- MUgr2: durven fantaseren en verbeelden
- MUgr3: zich bewust worden van de eigen muzische en creatieve mogelijkheden (talenten) en die tonen
- MUgr4: overal muzische mogelijkheden zien en benutten

Bij muzische geletterdheid:

- MUge1: de wisselwerking tussen muzisch beschouwen en creëren illustreren
- MUge2: de muzische bouwstenen, herkennen, onderzoeken en hanteren
- MUge4: diverse (kunstzinnige) cultuurervaringen opdoen en verwerken; de waarde en functie van kunst in de samenleving ervaren

Bij muzische vaardigheid

- MUva3: de technische en expressieve vaardigheden die nodig zijn om zich muzisch uit te drukken in beeld, muziek, dans en drama verfijnen

Deze doelen zijn niet belangrijker dan de andere doelen. Ze vormen dé basis - zijn zelfs een voorwaarde - om de andere muzische doelen te ondersteunen.

3.6 Focus op taalontwikkeling Nederlands (TA)

Voor taalontwikkeling Nederlands kunnen nu opnieuw alle doelen aan bod komen. Volg zeker ook de voorbije leerervaringen op voor doelen waar je specifiek op inzette tijdens afstandsleren zoals technisch lezen (TOsn2), spelling en bepaalde grammaticale aspecten (TOtn2) en uiteraard lezen (TOsn1).



Heel wat doelen taalontwikkeling Nederlands, en bij uitstek gesprekken voeren (TOmn3) en lezen (TOsn1) lenen zich om te combineren met doelen uit andere cultuurgebonden en persoonsgebonden ontwikkelvelden. Zorg voor voldoende variatie in de mate waarin taalontwikkeling Nederlands hierbij in de focus staat.

3.7 Focus op taalontwikkeling Frans (TO)

Binnen taalontwikkeling Frans blijf je de leeruitkomst van taalontwikkeling voor ogen houden: Ik zet mijn talige vaardigheden steeds efficiënter in om betekenisvolle situaties met taal aan te pakken.

Alle doelen zijn even belangrijk en hebben hun plaats en belang in het geheel, laat dat duidelijk zijn. Vooral voor de leerlingen die in september de overstap maken naar het secundair is het nodig aandacht te besteden aan de doelen van taalontwikkeling Frans. Door hierop in te zetten bieden we de leerlingen de nodige basis om hun talige vaardigheden Frans verder te ontplooiën en efficiënter in te zetten.

Een essentiële factor om een taal te leren is de talige grondhouding, bereid zijn om de taal te gebruiken. Belangrijk dus dat de leerlingen gemotiveerd zijn! Een taal leer je om te communiceren.

Nu kan je dus opnieuw inzetten op mondelinge interactie:

- TOf5 (mondelinge taalvaardigheid Frans): deelnemen aan een eenvoudig gesprek in het Frans door vragen, antwoorden en uitspraken te begrijpen, erop te reageren, zelf vragen te stellen, antwoorden te geven en uitspraken te doen

Blijf daarnaast inzetten op het leren begrijpen van mondelinge en schriftelijke boodschappen en zelf een mondelinge en schriftelijke (met hulpmiddelen) boodschap kunnen overbrengen.

- TOtg1 (talige grondhouding): plezier beleven aan taal en spelen met taal
- TOf1 (mondelinge taalvaardigheid Frans): een voor hen bestemde mondelinge boodschap in het Frans begrijpen
- TOf4 (mondelinge taalvaardigheid Frans): met een vorm van ondersteuning een gebeurtenis, verhaal, iets of iemand in het Frans beschrijven in de vorm van een opsomming
- TOsf1 (schriftelijke taalvaardigheid Frans): een voor hen bestemde schriftelijke boodschap in het Frans begrijpen
- TOsf3 (schriftelijke taalvaardigheid Frans): een eenvoudige, functionele boodschap in het Frans schrijven door aan te vullen met gegeven woorden of samen te stellen aan de hand van aangereikte bouwstenen

3.8 Focus op wiskundig denken (WD)

De leeruitkomst van wiskundig denken is het aanpakken van problemen met vertrouwen en plezier. Ook/zeker in coronatijden. Zet hiertoe opnieuw in op alle leerplandoelen en in het bijzonder op

- WDIw3: wiskundige problemen oplossen met betrekking tot getallen, meten en meetkunde

3.8.1 Specifiek voor het eerste en tweede leerjaar

Ga na op welke ontwikkelstappen je nog (extra) moet inzetten in geschakelde leerlijnen zoals

- WDgk3: inzicht verwerven in natuurlijke getallen: tientallig stelsel lezen en schrijven, ordenen, herstructureren en splitsen



- WDrv4: handig hoofdrekenen: optellen en aftrekken, maaltafels
- WDmm3: schatten, meten en rekenen met maateenheden
- Wdmk2, Wdmk3: inzicht verwerven in meetkundige objecten en relaties

3.8.2 Specifiek voor het zesde leerjaar

In bijna alle basisscholen is de leerinhoud van wiskunde in het derde trimester van het zesde leerjaar herhalend om stevig vast te zetten. Ga op basis van het leerplan na of er nog nieuwe leerinhoud aankomt en welke leerinhoud vanuit de eigen school/klascontext best wordt herhaald. Buig je zeker over de cursorische leerinhouden met [geschakelde leerlijnen](#). Kijk na of er binnen de laatste ontwikkelstap (10-12) nog leerinhouden vermeld staan die nog niet eerder aan bod kwamen of nog meer aandacht verdienen.

3.9 Focus op Rooms-katholieke godsdienst (RK) (vanuit inspectie RKG)

Binnen het ontwikkelveld Rooms-katholieke godsdienst staat de levensbeschouwelijke groei van leerlingen centraal. De actuele context reikt heel wat impulsen aan die het mogelijk maken vragen en ervaringen van leerlingen te thematiseren en in verbinding te brengen met de christelijke boodschap. Daarbij is het aangewezen om, waar nodig, in te zetten op het versterken van vertrouwen bij kinderen. In deze verwarrende en vreemde tijden komen bij leerlingen heel wat levensvragen naar boven. Alle ontwikkelthema's van het ontwikkelveld r.-k. godsdienst bieden mogelijkheden om op die grote en kleine vragen in te spelen. Hierbij enkele keuzes die je kunnen inspireren. Je kunt daaruit zelf selecteren. Jij kent jouw leerlingen immers het best.

- RKvm1 (vertrouwen en wantrouwen, mogelijkheden en beperkingen): zich bemind weten zoals men is, betrouwbaar openstaan voor de toekomst, in ontmoeting treden met het christelijk geloven in een liefhebbende God
 - Hoe gaan leerlingen in deze/hun (thuis) context om met onzekerheid, angst voor de toekomst, voor ziekte? Help kinderen zoeken hoe zij de (soms gespannen) sfeer in hun gezin/thuis beter kunnen maken.
 - Bij wie voelen zij zich veilig, wie helpt hen te vertrouwen dat het goed komt? Voor christenen laten mooie initiatieven iets van Gods' liefde zien. Je kan kinderen aanmoedigen om op Hem te vertrouwen in deze tijd.
 - Belangrijke begrippen vandaag zijn: kwetsbaarheid, eenzaamheid, verlies, (on)rust, onzekerheid, maar ook hoop, vertrouwen en toekomst.
- RKvm2: erop vertrouwen dat er over schijnbaar dode punten heen nieuwe kansen liggen en een nieuw begin maken. Ontdekken wat 'verrijzenis' kan betekenen in het leven van mensen en mogelijk in het eigen leven.
 - Hoe gaan de leerlingen om met het verlies, de pijn en het lijden, veroorzaakt door het virus? Hoe zien zij anderen daarmee omgaan? Wat kan jij als leerkracht voor hen betekenen? Wat kunnen klasgenootjes (op afstand) betekenen? Wat kunnen kinderen betekenen voor iemand die nu rouwt of verdriet heeft? Kunnen ze een klein teken van medeleven of troost geven?
 - Pijn en lijden krijgen verschillende vormen in deze periode: angst, eenzaamheid, ziekte, verlies ... Hoe zie je de leerlingen daarmee omgaan?
 - Hoe kijken ze naar de toekomst? Wat zijn hun dromen? Hoe kan deze periode voor hen een 'nieuw begin' zijn? Bied hen hoopvolle perspectieven aan die haalbaar zijn. Stimuleer hen om betrouwbaar open te staan voor de toekomst.
 - Op welke manier kijken christenen (gelovigen) naar de corona-crisis? Bijvoorbeeld Paus Franciscus. Laat de kinderen hiermee kennis maken.



- RKve1 (verbondenheid met zichzelf, anderen, gemeenschappen, natuur en cultuur): contact maken met de eigen binnenkant en zich van daaruit laten inspireren voor de keuzes die men maakt. Verschillende vormen van verstillig, meditatie, (christelijk) gebed en bezinning ontdekken.
 - Moedig leerlingen aan om contact te maken met hun binnenkant. Laat hen stilstaan bij de diverse gevoelens die ze hadden/hebben in deze periode? Wat helpt hen om rustig te worden diep ‘vanbinnen’? Wat geeft hen innerlijke rust? Wat kan je de leerlingen aanbieden om méér tot rust te komen?
 - Moedig leerlingen aan om bij zichzelf stil te staan: kunnen ze God ontmoeten en kan Hij hen helpen om te vertrouwen? Kan bidden hen rust en kracht brengen? Bied een aantal goede gebeden aan.
- RKve2: zich gedragen weten door, verbonden voelen met en aangesproken door de andere. Zich laten inspireren door de wijze waarop Jezus met anderen omgaat en oproept tot ‘ver-ander-ing’
 - Hoe ervaren de leerlingen deze periode waarin ze een aantal mensen niet meer kunnen ontmoeten? Wie missen ze sterk? Hoe proberen ze toch contact te houden? Hoe kunnen zeverbonden en solidair blijven? Bied een aantal mogelijkheden aan die voor alle leerlingen haalbaar zijn.
 - Wat maakt voor hen een (digitale) ontmoeting waardevol? Hoe laten zij aanvoelen dat ze de ander (vriend/vriendin/ouder/grootouder/...) graag zien, dat ze hen missen? Stimuleer de kinderen om dit aan de ander ook te zeggen / laten blijken.
- RKve3: zich gedragen weten door, verbonden voelen met en aangesproken door gemeenschappen dichtbij en veraf. Ontdekken hoe mensen (geloofs)gemeenschappen vormen
 - Hoe hebben de leerlingen de verbondenheid gemerkt de voorbije tijd: hoe dragen mensen zorg voor elkaar? Wat kan mensen verbinden? Welke tekenen van solidariteit hebben ze gezien? Zoek naar een vorm van verbondenheid met alle kinderen van de klas.
 - Er zijn mooie voorbeelden te vinden van (christelijke, religieuze ...) gemeenschappen die in deze moeilijke tijden proberen hoopvol samen te leven.
- RKve4: groeien in verbondenheid met natuur en cultuur , ontdekken wat de christelijke scheppingsspiritualiteit betekent in het leven van mensen en mogelijk in het eigen leven
 - In deze lente krijgen de leerlingen kansen om te groeien in een grotere gevoeligheid en aandacht voor de schoonheid van de natuur en ‘nieuw leven’. Moedig hen aan om, in de mate van het mogelijke, ook te genieten van natuur.
 - Tegelijk is dit voor de (oudste) leerlingen een hele confrontatie: de kracht van een virus, die het hele menselijke samenleven kan ontregelen! Schoonheid natuur, lente, bloesems ... versus een erg ingrijpend virus.
- RKgk1 (gevoeligheid voor goed en kwaad): zich aangesproken weten om goed te doen. Gewetensvol in het leven staan en zich hierbij mogelijk laten inspireren door mensen die God ontdekken in de kwetsbare ander
 - Héél veel mensen zetten zich in voor anderen. Hebben hun ouders, familie, burens zich ingezet voor anderen? Hoe kijken ze daar naar?



- Tot welk persoonlijk engagement werden zij (als kind) opgeroepen in deze periode? Hoe kunnen zij thuis, in de buurt verantwoordelijkheid opnemen? Moedig hen aan om iets (kleins) goed te doen voor anderen. Laat hen creatief nadenken wat dit kan zijn.
 - Veel mensen tonen solidariteit in deze noodsituatie. Hoe helpen zij de mensen die het moeilijk hebben? Wat is hun motivatie? Van waaruit doen deze organisaties/mensen dit? De christelijke traditie roept op om bijzondere aandacht te hebben voor kwetsbare groepen.
- RKgs3: Openkomen voor de symboliek, geloofstaal , rituelen en vieringen in het leven van mensen op het ritme van het liturgisch jaar en deze mee beleven
 - Wat zijn rituelen thuis die leerlingenbelangrijk vinden? Hebben ze zelf een ‘nieuw ritueel’? Er ontstaan ook nieuwe rituelen, zoals bv. applaus om 20 u voor zorgverleners, beertje voor het venster ...
 - Zijn er Bijbelverhalen die hen nu troost bieden? Kunnen figuren als Jezus, Jozef, Mozes, Elia, Paulus nu voor hen een inspiratiebron zijn? Misschien kan je een link aanbieden om met een van deze figuren kennis te maken?
 - Het Pinksterverhaal kan ‘hun’ verhaal worden: het kan een uitnodiging zijn om ‘weer naar buiten te durven gaan’, een nieuw begin te maken en de verbondenheid van mensen over de hele wereld te ervaren ongeacht afkomst of taal. Geef leerlingen impulsen om dit verhaal voor henzelf in deze situatie te actualiseren

